

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА;
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.985.7:343.54

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.2.20>

В'ячеслав Петрович Гонтаренко,

Харківський національний університет внутрішніх справ (аспірант);

<https://orcid.org/0000-0001-7575-8914>,
e-mail: gontarenkovp@ukr.net

**ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК УНЕСЕННЯ ВІДОМОСТЕЙ
ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ
З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ, ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ
ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ**

Здійснено аналіз наукових підходів і положень кримінального процесуального законодавства щодо підстав початку досудового розслідування взагалі та кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, зокрема. Аргументовано, що ефективність кримінального провадження залежить від своєчасного виявлення фактів учинення протиправних діянь, пов'язаних із домашнім насильством, і початку досудового розслідування. Охарактеризовано коло суб'єктів, які можуть самостійно виявляти обставини, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством. Виокремлено підстави для початку досудового розслідування щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. З'ясовано особливості реагування на отриману інформацію про ймовірне вчинення протиправних діянь, пов'язаних із домашнім насильством, і внесення відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Ключові слова: початок досудового розслідування, кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, кримінальне провадження, Єдиний реєстр досудових розслідувань, процесуальний порядок, підстави.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Добробут у сім'ї є своєрідним фундаментом будь-якого суспільства, а тому насильство в ній посягає на його безпеку [1, с. 296]. Більше того, насильство є не лише однією з розповсюджених форм порушення прав людини, а й найпоширенішим і найскладнішим для протидії феноменом [2, с. 330]. З огляду на це проблема домашнього насильства з кожним роком набуває більшого обсягу суспільного усвідомлення. Набувають актуальності питання, пов'язані зі своєчасним з

боку уповноважених суб'єктів уживанням усіх необхідних заходів, спрямованих на попередження вказаних протиправних діянь, а у разі їх учинення – припинення та притягнення винних осіб до відповідної юридичної відповідальності [3, с. 297]. Зокрема, найбільшою суспільною небезпекою вирізняються кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, адже потерпілими від таких протиправних діянь стають уразливі та незахищені верстви населення: діти, підлітки, жінки, інваліди, люди похилого віку. Щороку від насильства в Україні страждає близько 100 тис. осіб, 90 % з яких жінки. Проте статистика показує лише найнебезпечніші форми домашнього насильства: вбивства, завдання шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості, мордування, тобто ті, які не можна приховати від правоохоронних органів. Через свої особливості (вік жертв, їх родинну й іншу залежність від насильників) цим кримінальним правопорушенням притаманний досить високий ступінь латентності [4, с. 14].

У контексті вищенаведеного науковий інтерес представляють підстави та процесуальний порядок унесення відомостей про названі кримінальні правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Стан дослідження проблеми

Питання запобігання та протидії домашньому насильству і протиправним проявам, пов'язаним із ним, їх виявлення та розслідування були предметом дослідження у працях О. В. Александренка, І. В. Гловюк, О. О. Книженко, О. В. Крамар, О. В. Мартовицької, О. В. Пчеліної, В. В. Романюка, Ю. М. Слухаєнка, Т. Г. Фоміної та ін. Проте поза увагою залишилися процесуальні аспекти початку досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, зокрема стосовно підстав і процесуального порядку внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є визначення підстав і процесуального порядку внесення відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, до ЄРДР. Відповідно до поставленої мети *завданнями* дослідження є: дослідити наукові підходи та положення кримінального процесуального законодавства щодо підстав початку досудового розслідування; охарактеризувати коло суб'єктів, які можуть самостійно виявляти обставини, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством; виокремити підстави для початку кримінального провадження щодо досліджуваної категорії кримінальних правопорушень; з'ясувати особливості реагування на отриману інформацію про ймовірне вчинення вказаного різновиду протиправних діянь і внесення відповідних відомостей до ЄРДР.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що з урахуванням кримінальної процесуальної регламентації початку досудового розслідування, організаційних аспектів реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення та внесення відповідних відомостей до ЄРДР, а також особливостей механізму вчинення протиправних діянь, пов'язаних із домашнім насильством, визначено підстави й охарактеризовано процесуальний порядок унесення відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, до ЄРДР.

Виклад основного матеріалу

Учені-процесуалісти в наукових працях також нерідко приділяють увагу підставам відкриття кримінального провадження. При цьому, керуючись положеннями кримінального процесуального законодавства, вони здійснюють спроби групування підстав початку досудового розслідування. Зокрема, А. В. Столітній виокремлює три групи підстав для початку досудового розслідування: «заява (громадян про вчинений злочин; з'явлення із зізнанням); повідомлення (підприємств установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості; представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину; повідомлення, опубліковані в пресі); самосійне виявлення слідчим, прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення (під час іншого досудового розслідування, через засоби масової інформації, матеріали оперативних підрозділів, виконавчої служби, контролюючих органів тощо)» [5, с. 190].

У більш розгорнутому вигляді представляє перелік підстав початку досудового розслідування В. Г. Дрозд, яка, здійснивши системний аналіз нормативних положень, дійшла висновку, що приводами до початку кримінального провадження є: «заяви про вчинене кримінальне правопорушення, які можуть бути усними або письмовими (заяви можуть надійти від фізичних чи юридичних осіб); повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, якими можуть бути: повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб; повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу, відповідно до ч. 2 ст. 207 КПК України; повідомлення в засобах масової інформації; самосійне виявлення слідчим із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, у тому числі під час досудового розслідування; самосійне виявлення прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зокрема за результатами перевірки

в порядку нагляду, у тому числі під час здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів; самостійно виявлені посадовою особою правоохоронних і контролюючих державних органів факти вчинення чи підготовки до вчинення кримінальних правопорушень» [6, с. 271].

Якщо говорити про підстави початку досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, передусім варто наголосити, що більшість названих кримінальних правопорушень є такими, щодо яких кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення. Тому, як указується в ч. 1 ст. 477 КПК України, стосовно таких кримінальних правопорушень кримінальне провадження може бути розпочате слідчим, дізнавачем, прокурором лише на підставі заяви потерпілого. Вичерпний перелік кримінальних правопорушень, щодо яких кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення, наводиться в п. 1 ч. 1 ст. 477 КПК України¹.

У разі, коли кримінальне провадження щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, розпочате на підставі заяви потерпілого, обов'язковими юридичними складовими для початку досудового розслідування, як зазначає М. М. Бойко, є: подання до органу досудового розслідування заяви про вчинене кримінальне правопорушення; виклад у такій заяві інформації про обставини, які можуть свідчити про сам факт учинення кримінального правопорушення [7].

У випадках, коли кримінально-правова кваліфікація кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, не підпадає під ті статті (частини статті) Кримінального кодексу (далі – КК) України, що наведені в п. 1 ч. 1 ст. 477 КПК України, то їх досудове розслідування здійснюється за загальними правилами. Це означає, що підставами для початку кримінального провадження щодо них є не тільки заява потерпілого, а й повідомлення та самостійне виявлення слідчим, дізнавачем, прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством.

Як свідчать статистичні дані, до правоохоронних органів найчастіше подаються заяви про вчинення правопорушень та інших подій, пов'язаних із домашнім насильством. Зокрема, у 2018 р. надійшло 115 473 заяви, а у 2019 р. – 141 814 заяв, з яких у 2018 р.

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 14.06.2022).

114 055 заяв подані дорослим заявником і 1 418 – дітьми, а у 2019 р. – 139 933 і 1 881 відповідно. При цьому значно менша кількість припадає на повідомлення про вчинення правопорушень та інших подій, пов'язаних із домашнім насильством. Наприклад, у 2018 р. надійшло тільки 1 повідомлення з кол-центру з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, а в 2019 р. не надійшло жодного такого повідомлення. Від інших суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, у 2018 р. надійшли 525 повідомлень, а у 2019 р. – 393 повідомлення.

Стосовно самостійного виявлення слідчим, дізнавачем, прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, то воно має місце в тих випадках, коли відкривають кримінальне провадження за фактом учинення кримінального правопорушення, передбаченого, наприклад, ст. 119 КК України, але при цьому в ЄРДР не вказується, що воно пов'язане з домашнім насильством. Проте під час здійснення досудового розслідування отримуються докази, які в сукупності свідчать про те, що вказане правопорушення пов'язане з домашнім насильством, про що згодом вносяться відомості до ЄРДР.

Як зазначалося раніше, ефективність досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, насамперед залежить від своєчасності реагування на отриману інформацію про ймовірне вчинення вказаного різновиду протиправних діянь. При цьому важливо, щоб така діяльність була правомірною, тобто реалізувалася згідно з належною правовою процедурою. Тому науковий інтерес має питання про процесуальний порядок унесення відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, до ЄРДР.

Із цього приводу варто зазначити, що законодавець, на превеликий жаль, це питання недостатньо врегулював, обмежившись указівками, що «досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР; здійснення досудового розслідування, крім випадків, передбачених ч. 3 ст. 214 КПК України, до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не допускається і тягне за собою відповідальність, встановлену законом; слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення; слідчий, дізнавач, прокурор повинні вносити до ЄРДР відомості, передбачені ч. 5 ст. 214 КПК України; у разі введення воєнного стану за відсутності технічної можливості доступу до ЄРДР, рішення про початок

досудового розслідування приймає дізнавач, слідчий, прокурор, про що виноситься відповідна постанова, а відомості, що підлягають внесенню до ЄРДР, вносяться до нього за першої можливості¹. Проте організаційні аспекти реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення та внесення відповідних відомостей до ЄРДР більш детально регламентовані в підзаконних нормативно-правових актах.

Зокрема, питання організації взаємодії при надходженні до органу, підрозділу поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та реагування на них урегульовуються положеннями Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні. В цьому нормативно-правовому акті зазначається, що «про надходження до органу, підрозділу поліції заяви або повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення уповноважений працівник чергової частини зобов'язаний негайно доповісти керівникові органу досудового розслідування (дізнання), який визначає слідчого (дізнавача), що здійснюватиме досудове розслідування, а також поінформувати керівника органу, підрозділу поліції». У свою чергу, «слідчий (дізнавач), невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування»².

Для покращення якості і своєчасності реагування на заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення на відомчому підзаконному нормативно-правовому рівні регламентовано порядок реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, а також оперативного інформування в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції України, територіальних органах поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, їх територіальних (відокремлених) підрозділах. Зокрема,

¹ Там само.

² Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 14.06.2022).

визначено, що «з метою отримання телекомунікаційних послуг і оперативного реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення як кінцеве обладнання в органах (підрозділах) поліції використовуються телефони (стаціонарні, мобільні), радіостанції, планшетні пристрої та інші засоби зв'язку. При цьому строк оперативного інформування обчислюється з моменту надходження до органів (підрозділів) поліції первинних відомостей (повідомлення телефоном або іншими видами зв'язку, усної чи письмової заяви, матеріалів з інших правоохоронних органів тощо) про вчинення кримінального правопорушення. Реєструються заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення працівниками чергової служби органів (підрозділів) поліції в інформаційних ресурсах системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (далі – ІПНП), а попередня кваліфікація кримінального правопорушення працівниками чергової служби здійснюється, виходячи з явних ознак цієї події та відомостей, унесених до системи ІПНП чи ЄРДР»¹.

Окремо варто наголосити, що заяви або повідомлення про вчинення кримінальних правопорушень, у тому числі пов'язаних із домашнім насильством, можуть здійснюватися як у письмовій, так і в усній формах. А саме: «Усні заяви (повідомлення) від осіб уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський, до повноважень якого це належить, вносить до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію; під час особистого звернення заявника до органу (підрозділу) поліції із письмовою заявою (повідомленням) уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції її (його) приймає і реєструє»².

Досить поширеним є звернення до правоохоронних органів із заявою або повідомленням про скоєння кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, за скороченим номером телефону «102». У такому разі оператор зобов'язаний запитати заявника, з оператором якої статі він бажає спілкуватися, та першочергово встановити й унести до системи ІПНП інформацію про «вид кримінального

¹ Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 27.04.2020 № 357 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20> (дата звернення: 14.06.2022).

² Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19> (дата звернення: 14.06.2022).

правопорушення та його попередню кваліфікацію; час, місце (адресу), обставини вчиненого правопорушення; дані про потерпілого або заявника; іншу необхідну інформацію, проставивши маркер події за територіальним місцем розташування підрозділу “102” в разі ненадання заявником своїх установчих даних або адреси місця вчинення правопорушення; територію місця перебування заявника та місця вчинення правопорушення, якщо місце вчинення правопорушення або події не збігається з місцем перебування заявника. Крім того, після встановлення первинних даних учинення кримінального правопорушення, пов’язаного з домашнім насильством, і їх збереження в системі ІПНП оператор, за необхідності, продовжує з’ясовувати інформацію про наявність на місці вчинення кримінального правопорушення потерпілих, їх стан здоров’я та місце перебування; кількість і прикмети осіб, причетних до вчинення протиправного діяння, наявність у них зброї¹.

До системи ІПНП також уноситься інформація про кримінальні правопорушення, пов’язані з домашнім насильством, яка була отримана «за допомогою інших видів зв’язку, у текстовому, аудіо- або відеоформаті. Вказана інформація передається на розгляд відповідним працівникам поліції або оперативного-диспетчерським службам інших органів державної влади, уповноваженим здійснювати організацію реагування на них»².

У випадку, якщо поліцейський, виконуючи свої службові повноваження, незалежно від місця свого перебування виявляє або отримує інформацію про кримінальне правопорушення, пов’язане з домашнім насильством, «чи звернення до нього громадян із заявою (повідомленням) невідкладно повідомляє про це за скороченим номером екстреного виклику поліції “102” і зобов’язаний ужити заходів щодо запобігання правопорушенню, його припинення, рятування людей, надання допомоги особам, які її потребують, установлення і затримання осіб, які вчинили правопорушення, та охорони місця події. При цьому поліцейський у разі самостійного виявлення з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про кримінальне правопорушення, невідкладно, але не пізніше 24 годин рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов’язки. У такому разі за рішенням керівника органу

¹ Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ МВС України від 27.04.2020 № 357 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20> (дата звернення: 14.06.2022).

² Там само.

(підрозділу) поліції або особи, яка виконує його обов'язки, відомості про виявлене кримінальне правопорушення уповноважена службова особа реєструє в інформаційно-телекомунікаційній системі ІПНП або журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події в разі тимчасової відсутності технічних можливостей унесення таких відомостей до системи ІПНП та невідкладно, але не пізніше 24 годин реєстрації передаються до органу досудового розслідування для внесення відповідних відомостей до ЄРДР або передання цих відомостей до органів (підрозділів) поліції нижчого рівня та їх внесення до ЄРДР»¹.

Керуючись положеннями кримінального процесуального законодавства України, досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, починається з моменту внесення відомостей про їх учинення до ЄРДР, який є «створеною за допомогою автоматизованої системи електронною базою даних, відповідно до якої здійснюються збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних, які використовуються для формування звітності, а також надання інформації про відомості, внесені до нього. Тобто ведеться ЄРДР з метою забезпечення реєстрації кримінальних правопорушень (проваджень) та обліку прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження; оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування; аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі; інформаційно-аналітичного забезпечення правоохоронних органів»². Більше того, ч. 2 ст. 214 КПК України є відсильною нормою права, оскільки в ній зазначається, що «Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення затверджуються Офісом Генерального прокурора за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро України, Державним бюро розслідувань, органом Бюро економічної безпеки України»³.

¹ Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події : Наказ МВС України від 08.02.2019 № 100 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19> (дата звернення: 14.06.2022).

² Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : Наказ Офісу Ген. прокурора України від 30.06.2020 № 298 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20> (дата звернення: 14.06.2022).

³ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 14.06.2022).

Аналіз ч. 5 ст. 214 КПК України та п. 1 глави 2 розділу I Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань дозволив зробити висновок, що слідчий, дізнавач, прокурор у разі надходження інформації, що свідчить про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, уносить до ЄРДР такі відомості:

1) час і дату надходження заяви, повідомлення про кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, або виявлення з іншого джерела обставин, що можуть свідчити про його вчинення;

2) прізвище, ім'я, по батькові (найменування) потерпілого або заявника;

3) інше джерело, з якого виявлені обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством;

4) короткий виклад обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, наведених потерпілим, заявником чи виявлених з іншого джерела;

5) попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

6) прізвище, ім'я, по батькові керівника органу прокуратури, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, детектива, керівника органу дізнання, дізнавача (уповноваженої особи інших підрозділів), який уніс відомості до ЄРДР та/або розпочав досудове розслідування та/або здійснює досудове розслідування чи процесуальне керівництво;

7) у разі затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, – дату і час затримання особи (звільнення);

8) інші відомості, передбачені в електронних картках, зокрема щодо:

– попередження кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, на стадії готування чи замаху;

– знаряддя та засобів учинення правопорушення;

– кількості потерпілих, які постраждали від домашнього насильства, їх вікової та статевої належності, а також наявності в них інвалідності; кількості потерпілих, які загинули; роду занять потерпілого;

– характеристики способу вчинення правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством (фізичного, сексуального, психологічного, економічного характеру);

– особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством (наприклад, залежно від місця та ролі в сім'ї правопорушення може бути вчинено подружжям, батьками, дітьми,

опікунами, усиновлювачами, піклувальниками, особою, яка є прийомним батьком або матір'ю, особою, якій надано статус батьків-вихователів, іншими особами, які схильні до вчинення домашнього насильства; залежно від кількості правопорушників правопорушення може бути вчинено у групі дорослих, тільки неповнолітніх, змішаній за участю неповнолітніх; залежно від віку та статевої належності, фізичного та психолого-емоційного стану правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, можуть бути вчинені неповнолітніми, жінкою, у стані алкогольного, наркотичного, токсичного, психотропного сп'яніння, хронічним алкоголіком, наркоманом, токсикоманом; залежно від наявності кримінального досвіду правопорушення може бути вчинене особою, яка раніше вчиняла правопорушення, в тому числі пов'язане з домашнім насильством, раніше судимою, в якій судимість не знята і не погашена; залежно від роду занять правопорушення може бути вчинене працездатною особою, особою, яка не працює, не навчається, безробітним тощо);

– мотивів правопорушення (наприклад, ревності, лайки, пов'язані з домашнім насильством, помста, на ґрунті статевої належності тощо)¹.

Висновки

Отже, ефективність кримінального провадження залежить від своєчасного виявлення фактів учинення протиправних діянь, пов'язаних із домашнім насильством, і початку досудового розслідування.

Підставою початку досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, щодо яких кримінальне провадження здійснюється у формі приватного обвинувачення, є лише заява потерпілого.

Підставами для початку кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, які не передбачені статтями (частинами статей) КК України, наведеними в п. 1 ч. 1 ст. 477 КПК України, є заява, повідомлення (колективу з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей; інших суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству) та самостійне виявлення слідчим, дізнавачем, прокурором з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про

¹ Про затвердження Положення про Єдиний реєстр досудових розслідувань, порядок його формування та ведення : Наказ Офісу Ген. прокурора України від 30.06.2020 № 298 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0298905-20> (дата звернення: 14.06.2022).

вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством.

Процесуальний порядок унесення відомостей про кримінальні правопорушення, пов'язані з домашнім насильством, до ЄРДР та їх зміст зумовлені кримінальною процесуальною регламентацією початку досудового розслідування, організаційними аспектами реагування на заяви і повідомлення про кримінальні правопорушення та внесення відповідних відомостей до ЄРДР, а також особливостями механізму вчинення протиправних діянь, пов'язаних із домашнім насильством.

Список бібліографічних посилань: 1. Слухаєнко Ю. М. Криміналістична характеристика домашнього насильства. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 3 (91). С. 295–306. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.91.295-306>. 2. Пчеліна О. В. Перспективність побудови методики розслідування домашнього насильства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 329–332. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-4/79>. 3. Пчеліна О. В. Криміналістична класифікація домашнього насильства // Актуальні проблеми кримінального процесу та криміналістики : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 жовт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Ташкент. держ. юрид. ун-т. Харків : ХНУВС, 2021. С. 297–299. 4. Александренко О. В. Сучасні можливості судових експертиз і напрями використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, пов'язаних з домашнім насильством // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 лют. 2020 р.) / МВС України, Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2020. С. 14–18. 5. Столітній А. В. Підстави початку досудового розслідування. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 187–197. 6. Дрозд В. Г. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 12. С. 268–272. 7. Бойко М. ЄРДР & законодавчі ініціативи: що нового пропонують? // Juscutum : сайт. 02.02.2021. URL: <https://juscutum.com/-amp-zakonodavch-ntsativi-scho-novogo> (дата звернення: 14.06.2021).

Надійшла до редколегії 16.06.2022

Gontarenko V. P. Grounds and procedural order for entering information about criminal offenses related to domestic violence into the Unified Register of Pre-trial Investigations

An analysis of scientific approaches and provisions of the criminal procedural legislation of Ukraine regarding the grounds for starting a pre-trial investigation in general, as well as taking into account the specifics of criminal offenses related to domestic violence, was carried

out. It is argued that the effectiveness of criminal proceedings depends on the timely detection of the facts of the commission of illegal acts related to domestic violence and the initiation of a pre-trial investigation. It is emphasized that in order to eliminate conflicts in the legislative and by-law normative regulation of the activities of law enforcement agencies at the beginning of the pre-trial investigation, especially of criminal offenses related to domestic violence, the circle of subjects who can independently identify circumstances indicating the commission of a criminal offense should be expanded. It was found that the basis for starting a pre-trial investigation of criminal offenses related to domestic violence, in respect of which criminal proceedings are carried out in the form of a private indictment, is only the statement of the victim. Grounds for initiating criminal proceedings regarding criminal offenses related to domestic violence, which are not provided for by the articles (parts of articles) of the Criminal Code of Ukraine, listed in Clause 1, Part 1 of Art. 477 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, there is a statement, a notification (to the call center for preventing and countering domestic violence, gender-based violence and violence against children; other entities implementing measures in the field of preventing and countering domestic violence) and independent detection by an investigator, inquirer or prosecutor from any source of circumstances that may indicate the commission of a criminal offense related to domestic violence. The procedural order for entering information about criminal offenses related to domestic violence into the Unified Register of Pre-trial Investigations and their content, taking into account the criminal procedural regulation of the beginning of a pretrial investigation, organizational aspects of responding to statements and reports about criminal offenses and entering relevant information into the URPI, as well as features of the mechanism of committing illegal acts related to domestic violence are characterized.

Key words: initiation of pre-trial investigation, criminal offenses related to domestic violence, criminal proceedings, Unified register of pre-trial investigations, procedural order, grounds.

